



Sotsiaalministeerium
Suur-Ameerika 1,
10122 Tallinn
Eesti

28.12.2017

ETTEPANEKUD RIIKLIKU PENSIONIKINDLUSTUSE SEADUSE MUUTMISE SEADUSE EELNÕU JUURDE

Lugupeetud sotsiaalkaitseminister Kaia Iva

Täname võimaluse eest avaldada arvamust kavandatava riikliku pensionikindlustuse reformi kohta. Eesti ainsa pensionikogujate ühendusena seisab Tuleva selle eest, et iga säästetud euro annaks meie liikmetele ja laiemalt kõigile Eesti inimestele maksimaalse sissetuleku pensionieas. Et seda tagada, soovitame süsteemi muutmisel arvesse võtta järgmisi ettepanekuid:

1. Eesmärgid peavad olema mõõdetavad ja üheselt mõistetavad

Eelnõu seletuskirjas seisab, et *“riikliku pensionikindlustuse esmane eesmärk on tagada inimestele pensionipõlves piisav sissetulek ja olla vaesuse eest kaitstud”*. Seletuskiri kinnitab, et muudatuste tulemina tagatakse piisav sissetulek. Tuleva on seisukohal, et soovitava mõju prognoosimiseks ja tulemuste hindamiseks tuleb seada **mõõdetav eesmärk**. Kui suur pension kaitseb vaesuse eest? Mis on piisav sissetulek?

Kordame ettepanekut, mille oleme teinud ka varem Rahandusministeeriumile ja Riigikogule: riik peab seadma üheselt mõistetavad ja **elukalliduse tõusu arvestavad toimetulekupensioni arvutamise põhimõtted**. Arusaadav ja mõõdetav riikliku pensionikindlustuse eesmärk oleks toimetulekupensioni saavutamine kõigile inimestele.

Täna on kasutusel erinevad arvestused, mis eesmärgi ja riske paraku hägustavad. Ühelt poolt on näiteks ilmne, et kehtiv rahvapensioni määr (täna alla 180 euro) ei taga tegelikkuses toimetulekut. Inimesed, kelle pension jääb sellele tasemele, vajavad täna ja tulevikus

toimetulekutoetusi riigilt, omavalitsustelt ja/ või lastelt. See on probleem vaesuses elavatele pensionäridele ja risk riigieelarvele, millest ei tohi mööda vaadata.

Teiselt poolt on mainitud eesmärki, et riigi keskmine netopension moodustaks vähemalt 40% riigi keskmisest netopalgast. See võib olla sobiv individuaalne eesmärk, aga ei ole meile riigina mõistlik. Pensionikindlustuse eesmärk ei tohi rahulduda rahvastiku keskmisega: see, kui üks inimene saab pensioniks 80% riigi keskmisest netopalgast, ei aita kuidagi vähendada väiksema pensioniga inimeste vaesusriski ega sellega seotud riske riigieelarvele.

2. Riik peab otsima viise, mis aitaksid oluliselt suurendada pikaajalist säästmist

On tervitatav, et II sambaga liitumiseks antakse võimalus ka nendele, kes ei teinud seda pensionireformi alguses. Neile avatakse II samm 11 kuuks 2020. aastal.

Parim viis jätkusuutliku pensioni tagamiseks on see, kui inimesed kogu tööaja vältel järjekindlalt raha säästavad. Meie arvates oleks võimalik käesoleva seaduse mõju selle eesmärgi täitmisele lihtsate täiendustega oluliselt suurendada.

- a. **Esiteks**, teise sambaga seni mitte liitunud inimesed **võiksid saada liituda ilma ajaliste piiranguteta**. See võimaldaks inimestel juba varem raha koguma hakata ning lisaks võimaldaks II sambaga ühineda ka välismaalt siia tööle tulnud hinnatud spetsialistidel, kes on sündinud enne 1982. aastat ning kes alustavad tööd peale 2020. aastat.
- b. **Teiseks, II samba avamine täiendavateks sisse makseteks** oleks kõige lihtsam viis soodustada täiendavat automaatset säästmist läbi süsteemi, mis täna juba piisavalt hästi toimib.

3. Pensionisüsteem peab olema läbipaistev ja tehtavate individuaalsete valikute mõju lihtsasti hinnatav

Juba täna on Eesti pensionisüsteemi üks suuremaid probleeme selle liigse keerukuse - oma valikute mõju oodatavale sissetulekule pensionisammaste lõikes kokku on väga keeruline hinnata. See pärsib inimeste võimalusi teha kriitilisi otsuseid läbimõeldult ja huvi võimalike valikute vastu. Vähene huvi ja madal teadlikkus omakorda on risk inimeste toimetulekule vanaduspõlves ja riigi jätkusuutlikkusele.

Et kõigi Eestis elavate inimeste elu mõjutav **pensionisüsteem muutuks paremaks, peab see muutuma läbipaistvamaks**, mitte veel komplekssemaks. Käesolev seaduseelnõu on kahjuks samm täiendava keerukuse suunas. Tuleva soovib otsida võimalusi saavutada samu eesmärke ilma kompleksust suurendamata. Mõned näited:

1. Täna saab inimene seadusest lihtsasti vaadata, mis aastal tema pensioniiga saabub. Uue seaduse alusel saab ta selle alles kaks aastat enne pensioniea saabumist teada. Rahvastiku suremustabel on üsna täpselt ette ennustatav ning see minimaalne täpsuse suurenemine, mida pakub käesolev seadus, ei kaalu üles läbipaistvuse kaotust võrreldes selgelt välja öeldud pensioniea kasvu tabeliga.
2. Täna teab inimene, et kui ta kuu aega hiljem pensionile läheb, siis tema pension suureneb 0,9%. Seaduse välja pakutud pensioni suurendamise ja vähendamise kordaja valem tagab küll suurema aktuaarse täpsuse, aga ligikaudu sama tulemuse võiks saavutada lihtsalt kordaja muutmise seaduses. Täna väljapakutud valemit suudavad kasutada ainult matemaatilise või statistilise kõrgharidusega inimesed.

Me suhtleme Tulevas igapäevaselt inimestega, kes teevad valikuid pensioniks valmistumisel ning oleme heameelega valmis saadud kogemusi jagama selleks, et plaanitavad muudatused inimestele lihtsamaks ja arusaadavamaks teha.

Lugupidamisega

Tõnu Pekk
Tulundusühistu Tuleva
Juhatuse liige

Priit Lepasepp
Tulundusühistu Tuleva
Juhatuse liige